

PERSOANILI

Chir Pencu, plăpămar

Ancuța, femeia sa

Ileana, nepoata lor

Stoian, calfă de plăpămărie

Petrache

Anghelache

} tineri ridicoli

O calfă de lipscănie

Scena se petrece la anul 1846, în mahașaua Vergului...

ACTUL I

SCENA I

Elena singură, dinaintea unei mese, ținând o carte
în mână

Elena: O, frumoasă istorie, romanța lui Arghir... Săracu, cîte n-a suferit pentru amor! Acum vezi cît este de bine să știe cineva să trăiască¹... Acum 6 luni, abia puteam descifra², acum citesc orice carte ca Tatăl Nostru. (*Cetind*) „Te visai mișcînd din buză, o! prea drăgălașe muză!... (*Foind.*) Ah, Arghire, gură dulce!...“ (*Vorbind.*) Zău, nu este mai mare fericire decît să știe cineva carte. Mătușica a avut

¹ Ulterior *trăiască* înlocuit prin *citească*.

² Ulterior *descifra* înlocuit prin *să slovenesc*.

un gând dumnezeiesc, de a luat pe tînărul ăla strein de dascăl, că despre unchiul, ar fi în stare să ne puie să lucrăm plăpămi cu dînsul în prăvălie!... N-am mai văzut om mai ciudat! Cu o stare așa de mare — că, de, acum îl știe lumea — el din anterie nu vrea să iasă, se ține de obiceiurile esnafului. Pînă să-l facă biata mătușică să zugrăvească odaia asta și să cumpere ceva mobile, au scos păr pe limbă... Aci, tot mai seamănă un salon... Zău, îmi vine să rîz cînd mi-aduc aminte... (*Imitînd pe unchi-său.*) „Salon, noi?... Dar cine sîntem noi?... Auzi, salon!... Nu trebuie să ne întindem mai mult decît ne este plapoma, că degerăm!“... Poftim cuvinte de plăpămari!... Parcă cei bogați sînt cu steaua în frunte. Nu sînt și ei oameni ca noi?

Arie no. 1

Cine știe să se poarte
Numai ala singur poate
Strălucirea să cîștige,
Ce la inimi ne atinge,
Cine știe să trăiască,
Banul face să rotească.
Și mereu îl dă d-a dura,
Lat lungit într-o trăsură.
Lumea nu mai cercetează
Și nici unul nu cutează,
Cînd te vede în trăsură,
Să deșchiză măcar gura.
Cu o pană-n pălărie,
Albă, verde, stacojie,
Ești cucoană, damă mare,
Ești ca ea în îngîmfare.

SCENA a II-a

Stoian (*intră cu un sac de lînă în spate și-l pune jos*): Of!...
îmi ieși sufletul, fir-ar a dracului bîrsana!

Elena: De, d-le Stoiene, că nu ești la oi!... Cine te-a trimes aici cu lîna?... La prăvălie nu e loc? In pod n-ai putut s-o pui? Ce mi-ai adus-o aici, în salon?

Stoian : Ce, Lino, te-a găsit și pe tine năbădăile jupînesii ?
Ce-i tot dați cu salonu ? Ori v-ați luat și d-voastră, pare-mi-se, după băcăneasa d-alături ? Ia vezi, că jupînu tace, tace... da' cînd o-ncepe o dată, apoi parcă vă văz iar cu vîntăile pe subt ochi, ca în seara de luminații, cînd vreați să-l duceți cu sila.

Elena : Stoiene ! d-le Stoiene !...

Stoian : Eu nu sînt domn. Domnii nu scarmănă la lîină ca mine. Dacă vrei să mă cinstești, zi-mi Chir Stoiene... Așa primesc, dar altfel socotesc că mă iei în rîs. Ş-apoi, eu nu prea duc la glumă.

Elena : Chir Stoiene, ești mojiç și prea țe-ai lungit nasul.

Stoian : Au ! Dacă d-acuma ți să pare lung, că sîntem numai în vorbă, ca și logodiți, dar după ce ne-am cununa. Atunci o să-ți pară d-un cot.

Elena : Ca gînd n-am ! (*Cetind.*) „Te visai mișcînd din buze, o, prea drăgălașe muză“...

Stoian : Da' cum dracu !... Eu știu că dorm liniștit, nu mai visez pe niminea... Ba ! am uitat ! Visai astă-noapte că pritoceam amîndoi tocitoarea și că, parcă, varza să stri-case.

Elena : Poftim mojiçie ! Poftim vise de plăpămar ! Ei, ei, Chir Stoiene, noi nu sîntem unu pentru altul.

Stoian : Nu căuta cum sîntem acum. Negreșit, astfel nu ne potrivim : d-ta cu rochii de modă, eu cu fermenă... Dar cînd ne-om căsători, apoi să vezi cum ne potrivim de frumos, și cum o să fim unul pentru altul.

Arie no. 2

Să ne cînte numai popa
Isaiia dăntuiește,
Și să vezi atunci Ileana
Cu Stoian se potrivește.
Îți voi da ce îți lipsește
Din aceea ce-am mai mult.
Ș-așa, împărțind frățește,
Mă voi face prea plăcut.

Elena : Du-te mojiçane, de-ți caută nevastă la mahalaua Ver-gului, la ulița Herăstrăului, la nisipărese sau în Dealu Spirii, la mitocani. Pentru d-alde alea ești tu născut.

Ia-ți o mojiță ce chiar ca tine
La varză acră a priticcit,
Iar nu o fată ca d-alde mine,
Ce în romane s-a pricopsit.

(Virîndu-i cartea-n ochi.)

Na, de citește, te luminează,
Arghir săracu ce-a suferit,
Și vezi cum omul înaintează,
Daca este un necioplit.
Da, da, un necioplit!
Da, da, un necioplit!¹

Stoian : Ei, leică, îți tai eu de unghișoară! Te desbăr eu de Arghir și Marghir. Numai jupînu să trăiască și să nu-și schimbe vorba că zău, mă cam tem să nu-i puneți olcica², că muierea³ multe știe.

Elena : Aide, cară-te! Ieși din salon! Ieși, țopîrlane! Nu e mutra ta pentru salon.

Stoian : Iliino dragă, mai domol... jupînu n-a murit încă!...

SCENA a III-a

Cei de sus, Ancuța

Ancuța : Ce este ? Ce zgomot e ăsta ? Ce sînt poteri⁴ astea ?
Ce, mă rog, din salon mi-ați făcut magazie⁵ ?

Stoian : Apoi, jupîneasă...

¹ Aceste două strofe au fost ulterior șterse și înlocuite cu următorul text, scris de altă mîină, cu caractere latine, în ortografia etimologică :

Ia-ți o mojiță de seama ta, iar nu o fată ca mine care citește romanescuri (Virîndu-i cartea-n ochi.) Citește și tu de te luminează, vezi ce a suferit Arghir pentru amor.

² Să nu-l influențai, să nu-l faceți să-și schimbe intenția ; la origine, expresia *a pune olcica* avea sensul „a face farmece, a descînta, a face vrăji”, probabil din cauză că, în aceste scopuri, era folosită o mică oală.

³ Șters și înlocuit, cu caractere latine, de altă mîină : *femeia*.

⁴ Șters și scris deasupra de altă mîină, mai tîrziu, cu caractere latine, în ortografia etimologică : *potloagele*.

⁵ Indreptat de altă mîină, mai tîrziu : *magazin*.

Ancuța : Cucoană te doare gura să zici? Ori te-ai luat și d-ta, d-le Stoiene, după stăpîn-tău. Ia seama, mă rog!

Stoian : Apoi eu, de, cum m-am obicinuit de atîta vreme...

Elena : Să te desobicinuești!

Ancuța : Învățul are și dezvăț¹. Țe-am spus-o pînă acum de o mie de ori : în salon să nu mai intri, jupîneasă să nu-mi mai zici și cînd am mosafiri să nu tot mă întrebi de ață, de ac, de coardă, de nepîstroace,² că o să te lovesc o dată cu ceva în cap.

Stoian : Apoi, jupîn Pencu tot n-a murit încă. Slavă Domnului, n-am ajuns pînă acolo! Am stăpîn care să mă ocărescă dacă am greșit. Au!... Apoi, prea e prea!...

Ancuța { *(repezindu-se spre dînsul, vorbesc)* Apoi!... Apoi ce, calicule?

Elena : Mojicule!

Ancuța : Țopîrlane!

Stoian : Maică Precistă! Dar ce, ori ați turbaț, jupîneasă?

Ancuța (*lovindu-l cu cutioara ce are în mînă*) : Cucoană, mojicule! Cucoană, na! așa-ți fac eu!...

Stoian (*scuturîndu-se*) : Pfu! pfu! Dar ce dracu fuse³ înăuntru? Să nu fie ceva otrăvit... Așa... Ei bine, jupîneasă!

Ancuța : Iar? Iar? Ei, o să mă omoare și pace!

Elena : Du-te d-aicea, omule, du-te! Ce, vrei s-o apuce istericalile?

Stoian : Jupînu e aici. I le taie îndată.

Ancuța : Jupui-te-ar dracii să te jupoaie, calicule! O să te dezvăț eu de asta...

Arie no. 4

Crapă, mojicule!

Crapă, calicule!

Cucoană sînt. (2 ori)

Nu-mi curăț casele,

Nu-mi spăl nici vasele,

Cucoană sînt. (2 ori)

¹ Scris : *desfăț*.

² Șters și scris deasupra, de altă mînă, mai tîrziu, *degetare*.

³ Corectat ulterior : *a fost*.

Salon făcutu-mi-am,
Oglinzi luat-mi-am,
Cucoană sînt. (2 ori)
Crapă, mojicile!
Crapă, calicule!
Cucoană sînt. (de 5 ori)

Stoian : Fii cucoană cît ăi vrea, din partea mea, dragă jupîneasă. Dar eu ştiu că nu m-oi dezvăţa de ce ştiu.

Ancuţa : Aşa ? Ei bine, găteşte-te să iei pe Ileana.

Elena : Ce se potriveşte !

Stoian : Eu nu rup mînica la nimine. Slavă Domnului, sînt tînăr, nu sînt slut. Ilene voi găsi eu... O, femei ? (*Işi arată părul.*) Na, cît păru în cap. O dată să fac chî ! şi 30 mă-npresoară.

Arie no. 5

Fete, dragă jupîneasă,
Eu cu chila le găsesc,
Dacă voi să îmi fac casă¹,
N-am decît ca să tuşesc

Chu ! Chu !

Şi d-odată-mi sar-nainte
Găinuşile pe rînd,
Şi pe care-i mai cuminte
O înhaţ aci curînd.

Da ! Da !

Pre legea mea !

Da ! Da !

Pre legea mea !

Elena : Aide, du-te de-ţi sparge gîtul tuşînd.

Stoian : Mă duc, mă duc ! (*Aparte.*) Ah ! De ce dracu s-o iubesc atîta ?

SCENA a IV-a

O calfă şi cei de sus

Calfa : Cu plecăciune mă închin d-voastră.

Ancuţa (*făcîndu-i semn să tacă*) : Bine. Bine, d-le, poftim, şedeţi. (*Lui Stoian.*) Şi d-ta, cară-te !

¹ Şters şi scris de altă mîină deasupra : *dacă voi ca să-mi fac casă.*

Stoian : Aici este ceva. Voi asculta. (*Să prefăce că iese și să ascunde după ușă.*)

Calfa : Dac-ați binevoi să ne desfaceți această mică socote-luță, că avem mare trebuință de bani. Altfel, nu v-am su-păra.

Elena : Ce facem, mătușică ?

Ancuța : D-le, nu să poate să mai îngăduiți o săptămână ? Nu-mai opt zile. Că pînă atunci mă voi înlesni de bani.

Calfa : Cuconiță, cu părere de rău vă spui că sînt poruncit să nu mă duc fără bani. Prin urmare...

Elena : Prin urmare, ești, cum am zice, execuție. O ! Asta nu-i frumos, nu-i nobil...

Ancuța : Mai dămol, Ilinco, mai dămol. D-voastră bine știți că într-un salon nu să vorbește astfel.

Calfa : Da, într-un salon, aveți cuvînt ! Acolo nici nu calcă pi-ciorul nostru. La odaia vătafului de curte, și tot să ispră-vește.

Stoian (*de unde e ascuns*) : Oh ! oh ! Asta mă mai răcorește.

Elena : Ce facem, mătușică ? Cu unchiu nu e de glumit.

Ancuța : D-le, cel puțin pînă diseară vei aștepta și eu însămi, cînd mă voi întoarce de la șosea, și le voi aduce.

Calfa : Fie și astfel ¹, dacă nu să poate altminterea.

Stoian : Nu putui să aflu suma. Dar mă voi lua după dînsul. (*Se duce.*)

Ancuța : Așa, așa, nu trebuie să vă stricați cu niște mușterii ca noi. Săptămîna viitoare o să tîrguim de nuntă.

Calfa : Poate, cuconiță.

Elena : Așa, d-le, eu, cu mila lui D-zeu...

Calfa : Fericit ginere !

Ancuța : Să-i dăm drumu. Prea s-a-ntins marțafoiu. Eleno, du-te de te pregătește, că astăzi primim vizită în salon.

Elena : Indată. (*Iese.*)

Calfa : Cu plecăciune mă închin și vă sărut mînușitele. (*Iese.*)

¹ Șters și scris deasupra de altă mîină : așa.

Elena se întoarce repede

Elena : Se duse dracului.

Ancuța : Mojicii ăștia așa sînt. Dar și noi, prea ne lăsăm în taifas cu dînșii, deși noi trebuie să ne ținem ighemoniconu ; de... și noi avem salon.

Arie no. 6

În salonul nostru,
Noi putem prea bine
Ca să fim cucoane
Cum ni se cuvine.
Să lăsăm pe proști
În a sa¹ prostie.
Noi sîntem cucoane
Cum ni se cuvine².

Elena : Mătușico ! Mătușico ! Toate sînt bune, toate sînt sfinte, dar pîrdalnicului de lipscan ce-i facem ? D-o afla unchiu ne-am topit. El nu prea știe multe. Rîdică vecinii în picioare, ca mai dăunăzi la luminație.

Ancuța : Lasă că-i cunosc eu slăbiciunea. Știu eu unde-l doare.

Elena : Vezi, el ne face de ne cam doare.

Ancuța : Prea te-ai speriat. Au ! Nu i-o fi a d-alaltăieri... Nu e totdeauna Paștele. Amarnic o să-mi plătească el vîntăile. (*S-aude glasul lui Pencu afară.*)

Pencu : Ai, băieți, mai cu inimă !

¹ Șters și scris de altă mîină, mai tîrziu : *a lor*.

² Șters și scris de altă mîină, mai tîrziu, cu caractere latine : *de plăpomărie*. Aria mai cuprinde încă o strofă, scrisă în colțul paginii 8 v. cu cerneală violetă, de altcineva, mai tîrziu :

*Plăpoma-rovălește
Orice schilodire
Și la toți să-niinde
Spre acoperire.*

În ms. 2969 este intercalată între strofa a II-a și a III-a încă o strofă :

*Lumea toată este
Chiar o prăvălie,
Unde tot se vînde
Ca-n plăpămărie.*

Elena : Iată-l, unchiu !

Ancuța : Stăi d-o parte și privește. Dar tot mai bine ar fi să ne retragem noi d-o parte și să-i lăsăm pînă s-or mai așeza.
(*Se retrag în culise.*)

SCENA a VI-a

Pencu (*intră în casă cu o mulțime de calfe care duc fiecare cîte ceva al meserii*) : Așa, feții mei... aici e mai bine, loc mai larg... Acu la lucru, să cîntăm și să spunem la ghi-citori...

Arie no. 7

Scărmănați la lînă,
Lînă de bîrsană,
Face punga plină
Și ne-aduce hrană.

Toți

Scărmănați la lînă,
Lînă de țigaie,
Face punga plină
Și monedă taie.

Pencu (*cu arc și cu tocmac se pune jos și începe a bate*) :

Scărmănînd,
Să cîntăm,
Și cîntînd,
Să lucrăm. } bis

Zong, zong, zong !
Zong, zong, zong ! } bis

Corul

Zong, zong, zong,
Zong, zong, zong !

Pencu : Ei, băieți, al cui e rîndu să-nceapă basmu ?

Stoian : Al meu, jupîne.

Pencu : Aide, toți la lucru, și ascultați.

Corul : La lucru, la lucru !

Stoian : Au fost odată ca niciodată, cînd n-ar fi nu s-ar povesti...

Corul : Cînd n-ar fi nu s-ar povesti...

Stoian : A fost odată un plăpămar... bunioară ca jupînu și avea o femeie, bunioară ca jupîneasa, ș-o nepoată, bunioară ca Lina.

Pencu : Bravo, Stoiene ; pe el Pencu-l chema ?

Stoian : Nu, pe el îl chema Stancu, și pe ea Neaga. Acuma, bietul plăpămar, săracul, muncise din copilăria lui ca să agonisească o stăricică.

O calfă : Bravo plăpămar ! Să fi fost acuma să-l numim¹ stăroste.

Stoian : Nătărăilor, este Chir Pencul ca dînsul, și mai alaltăieri, la alegere, parcă erați cu mămăliga în gură² de-ați lăsat să aleagă pe Neagu, pe luatul din iele, pe dambagiul ăla care, pentru o mită de 7 sfaști, vinde pe tată-său.

Pencu : Nu e treaba ta să judeci pe alții. Ce-a făcut mai mulți la un loc, un isnaf întreg, este bine făcut. Tu spune basmul...

Corul : Așa, așa ! Cum zice jupînul. Spune basmul.

Stoian : Bietu creștin trăia în căsuța lui cum da D-zeu. Dar într-una din zile se pomenește cu jupîneasa că să-i ia bonetă³ ca unei cucoane, că de nu i-o lua, nu mai mănîncă pîine și sare cu dînsul.

Pencu : Ai ! Ia să vedem — că asta cam seamănă cu...

Stoian : El, săracul om, o iubea prea mult, și era și omul lui D-zeu ; credea lesne la nășărimburi. Se duce cu dînsa la o marșandă, îi puse boneta în cap...

Pencu : Rău a făcut.

Stoian : Și eu tot așa zic. Dar ce era să facă ?

Pencu : Să nu-i ia și s-o lase să strige.

Stoian : Vezi, asta n-au făcut-o. Și bietul creștin au pățit-o.

¹ Indreptat : *îl numeam*.

² *În gură*, adăugat de altă mină, mai tîrziu.

³ Indreptat : *jupîneasa lui că cere să-i ia bonetă*.

Că după ce s-a dădulcit jupîneasa la marşandă, mereu schimba la mode, astăzi una, mâine alta, pînă cînd să urcă şi la pălărie. De acilea¹, pana şi de acilea sărăcia.

*Arie no. 10*²

Drac de pălărie,
La plăpămărie,
E ticăloşie,
Este sărăcie.
Pana fîlfîieşte,
Neaga se mîndreşte,
Stancu năuceşte.
Stancu mofluzeşte.

Corul

Drac de pălărie
Etc., etc., etc.

Stoian : Aşa, săracu Stancu, au năucit în cheltuieli, şi într-un an şi jumătate au cheltuit tot ce a cîştigat din copilărie şi a rămas în sapă de lemn, calic lipit pămîntului. Femeia lui, cum au văzut că nu are ce mai cheltui, l-a lăsat. Casa lui s-au spart şi copilaşii i-au rămas pe uliţă ; ea a atîrnat perdele cu ciucuri la fereastră³. Şi ce s-a făcut peste puţină vreme ? Uite, au murit în spital la Sfîntu Pantelimon. Iar bietul Stancu, după ce a colindat cîtăva vreme uliţile năuc, au murit şi el la balamuc. Copilaşii a murit⁴ în mîinile streinilor. Şi D-zeu ştie ce s-au ales de dînşii pînă în sfîrşit.⁵

Arie no. 6

Ca vai de copilaşii ai căroră părinţi.
Nainte de a-i creşte, de moarte să răpesc.

¹ Indreptat, mai tîrziu, de altă mîină : *act*.

² Probabil în loc de *no. 8*.

³ S-a prostituat.

⁴ Corectat ulterior de altcineva : *a rămas*.

⁵ Ultimele 3 cuvinte au fost şterse ulterior.

⁶ Aria nu poartă nici un număr.

Că n-are cine-i pune pe calea cunoștinții
Și asvîrliți în lume, în ea se prăpădesc.
D-aceea să ne-ntindem cît plapoma ne-ajunge,
Să nu pățim ca Stancu murind la balamuc,
Căci pana pălării pe plopămar îl stinge
Și-l vezi că rătăcește pe ulițe năuc.

Corul

D-aceea să ne-ntindem, etc., etc.

Pencu : Băieți, băieți ! Basmul lui Stoian este un basm plin de adevăr. Stanci sînt mai mulți în lume. Ia, ați văzut voi, ați băgat de seamă la biserică, alătăieri, pe femeia christigiului d-alături, îmbrăcată numai în mătase. Apoi, creștinul ăla, săracu, muncește trei ani și degeră iarna în prăvălie, numai pentru rochia și burnuza nevestii. Uite, mă băieți, am ajuns rău și o s-ajungem și mai rău, o să ne stingem de nu ne-om lua măsuri mai din vreme. Să ne ținem fiecare după teapa noastră, că o să pățim ca bietul Stancu, la balamuc, și copilașii pe uliță.

Stoian : Bine a zis cine a zis, că omul nu vede cocoașa lui, și vede pe a altuia. (*Tare.*) Jupîne, să mă ierți, dar eu o să-ndrăznesc să-ți spui ceva. Mie-mi cam pare că și d-ta de la o vreme te cam iei după vorbele... (*S-aude d-afară sgomot mare, sunet de clopot. Toți se ridică făcînd un amestec.*)

Zgomot d-afară : Foc ! Foc !

Toți : Unde ? Unde ?

Pencu : Aideți, băieți, să ajutăm !

Stoian (*care ieșise prin amestec intră repede*) : Foc, jupîne, foc mare la biserica Amzii, piața nouă...

Pencu : Aide, băieți, cu inimă ! Să ajutăm cît putem... (*Iese cu toții. Clopotele continuază din ce în ce mai domol.*)

SCENA a VII-a

Ancuța, Ileana

Ancuța : Ai văzut, ticălosul de Stoian cum face zavistii ? E, las' pe mine !

Elena : Ba pe mine, mătușico. Nu era să-l iau. Dar acum în-

tr-adins o să-l iau, numai ca să-l învăț minte. Că adevăr, o să-l trimeț la balamuc.

Ancuța : Mie lucrurile-mi miroase cam rău. Pencul meu s-a cam îndărâtnicit. Eu i-am băgat de seamă că strîngea din sprîncene la basmul țopîrlanului ăluia. (*Uitîndu-se prin casă.*) Ia te uită ! Ia te uită viață de plăpămărie... lîină și cituri... Cum se cunoaște omul care nu-i născut pentru teapa de jos.

Elena : Dar eu, mătușică... Dar eu !... Adevărat, răposata mămă-mea, sora d-tale, era lăptăreasă și tata zarzavagiu. Dar vezi, se deosibea și unul și altul dintr-ai lor.

Arie no. 10

Cu ulcica-n mîină
Dis-de-dimineăță,
Lapte și smîntînă
Ea vindea¹ în piață.

Dar cu o noblețe
Și un aer mare,
Ea schimba la fețe²
Cînd lua parale.

Tot așa și tata
Cînd vindea salată
Conopida-nvoaltă,
Trufanda curată,

Nu răcnea în piață
Ca zarzavagii,
Ci cu o dulceață
Chema mușterii.

Ancuța : Apoi ce zic eu. Mai totdeauna să cunoaște vița de sol.
Dar ia taci... A, a... (*Strănută.*)

Elena : Să-ți fie de bine !

Ancuța : Murlțumim d-tale, dar ți-am mai spus. Ține minte : acum nu să mai zice astfel.

¹ Șters și scris deasupra : *vindea mă-ta.*

² Corectat mai tîrziu : *Schimba fețe-fețe.*

- Elena:** Apoi tot uit cuvîntul ăla, bată-l pîrdalnicul! Cum îi zici d-ta?
- Ancuța:** A vu suhăț! ¹ Asta-i franțuzește.
- Elena:** Avu suhăț. Frumoasă limbă! Săraca, face pe om altfel. Dar ailantă cum îi mai zici?
- Ancuța:** Vus es contante, chel bunioare! ²
- Ileana:** Vezi, uite, aci seamănă vreo două cu romînește. *Chel...* Zicem și noi, chel! Bunioară, asemenea. Poftim: bunioară chel... Chel bunioară.
- Ancuța:** Așa, dar la dînșii chelu nu e ca la noi.
- Ileana:** Ha, ha, ha! Chelul lor e cu păr pisemne. (*Uitîndu-se pe fereastră.*) Mătușico! Mătușico! Cavalerii de ieri seară de la bal, care ne-a petrecut pînă acasă.
- Ancuța:** Curînd — să rîdicăm astea din salon. Pune mîna! (*Dereticînd amîndouă.*) Bine c-ai văzut mai din vreme, că ne găsea vîrite în lînă și în cituri... Trage scaunile lîngă oglindă. Și, Ileano, nu prea vorbă multă, că Pencu o să se întoarcă curînd.
- Ileana:** Atunci le vom zice să poruncească cîte o plapămă Uite, zău, mătușică, n-o fac cu nici o răutate. Este la modă ca toate damele să fie curtenite. Ce dracu, doară nu sîntem precupețărese, avem salon. Pă cine o să primim într-însul? Topirlanii din esnaf? ³
- Ancuța:** Tăcere! Iată-i... Cum mă găsești? Sînt bine la cap?
- Ileana:** De minune! Dar eu cum sînt la obraz?
- Ancuța:** Foarte bine! Foarte bine! (*S-aude d-afară zgomot la ușe.*) Ia vezi, cine este?
- Ileana:** Aoleo! Ei sînt... care spuneam.
- Ancuța:** Ce spui, soro! Și noi nu sîntem gata. Știi ce? Spune-le mai bine că nu sîntem acasă și să vie mîine. Dar însă pă franțuzească.
- Ileana (să uită pe fereastră):** S-avem pardoniseală ⁴ d-onoare, monșier, nu sîntem contantante ⁵ de viziațiune.

¹ Fr. à vos souhaits!

² Fr. vous êtes contente... Quel bonheur!

³ Esnaf e corectat ulterior în tsnaf.

⁴ Iertare. (fr. pardonner și suf. gr.-ist).

⁵ Mulțumite (fr. contente).

SCENA VIII-a

Amîndoi tinerii îmbrăcați ridicol intră în lăuntru.
Ele strigă și rămîne în poziția în care se află,
în mirare

Petrache : Bonjur și cu plecăciune, madam.

Anghelache : Plecăciune și cu bonjur demoazel.

Ancuța {
Ileana { (*amîndouă depărtîndu-se fiecare în odaie lor, făcînd
complimente exajerate, zic :*) D-lor, vu es contante, chel
bunioară și cu complimente. (*Intră în casă. Ei se țin tot una
de exajerat după ele, voind a intra, dar se-nchid ușile repede,
lovind pe-fiecare în nas, rămîind într-o atitudine comică.*)

(*Cortina cade.*)

Finitul actului I-ii

SCENA I-ii

La ridicarea cortinei se vede stînd pe scaune, una în dreapta și alta în stînga. Cavalerii sărută mîinile damelor, și apoi schimbă mizansena¹: unul lingă altul, lăsînd pe dame în partea opusă, rămîind scena, în mijloc, liberă.

Petrache : D-aseară este un veac de cînd nu v-am văzut.

Anghelache : De cînd nu v-am văzut este un veac d-aseară.

Ancuța : Ce se potrivește !

Ileana : Bunătatea d-voastră. (*Incet.*) Mătușică, o franțuzească n-ar strica.

Ancuța : Las să-nceapă ei s-o rupă. (*Către dinșii.*) Și așa, d-lor, ce vînt v-a aruncat p-aici ?

Petrache : Crivățu, madam.

Anghelache : Matmazel, crivățul. (*Către Petrache.*) Ia mai rupe-o cu franțuzeasca, mă, vere !

Ancuța : Sînt de nebungie ! Poftim oameni ! iar nu ca moșicani noștri. (*Tare.*)... Ș-așa, monșer²...

Petrache : Ui³, madam. Amicia întărește prieteșugul.

Anghelache : Demoazel, ui, prieteșugul întărește amicia.

Ileana : Ați rămas aseară tîrziu ca și noi la bal. Ați avut tot aceiași plăcere !

Anghelache : O, da, mai este vorbă ! Ce se potrivește ! Pe viața mea !...

Petrache (*lovindu-l*) : Destul ! (*Tare.*) Noi, madam, cunoaștem prea bine persoanele cu care avem a face, și apoi știți zicătoarea...

Anghelache : Tingirea și-a găsit capacul.

Ancuța : Ba, zău, cum ai zis ?

Ileana : Prea potrivit !

Anghelache : Apoi știu eu de le potrivesc. Pe viața mea !

Petrache : Degeaba n-a-nvățat d-lui atîta vreme pîn ale școli.

¹ Montare, poziție în scenă (fr. *mise en scène*).

² În ms. *monșer*.

³ Da (fr. *oui*).

Ancuța : Vai de mine ! Ce să potrivește ! Chel bunioare !

Ileana : Comsa ¹, pre legea mea.

Petrache : Cuconișilor, cu ce petreceți vremea cînd n-aveți ce să faceți ?

Ileana : Ia, ne mai uităm pă fereastră, mai jucăm cîte o polcă prin casă, mai ieșim pe la șosea... Mă rog, cum petrec cucoanile de seama noastră. Căci gîndesc că și noi avem salon...

Petrache : Ba, salon, zău, cumsăcade... Auzi vorbă.

Anghelache : Bunătatea d-voastră...

Petrache : Nici că e vorbă. Dar eu sînt mai îndrăzneț pușintel, și trebuie să-ncepem vorba pentru care venim.

Ileana : Poftim, mă rog, poftiți ! Noi vă ascultăm cu al mai mare plezir ², ca pe niște cavaleri ca d-voastră. ³

Petrache : Ține-te bine, mă, că am să te însor.

Anghelache : Ba zău ?

Ancuța : Așadar, monșer, ziceați că ?...

Petrache : Tovarășul meu, vreau să zic, amicul meu, i s-a făcut de consortat ⁴ din ceasul de cînd a văzut pe cuconița Ileana, adică d-aseară. Mi-a ros urechile să-l însor, și mai multe nu. Arde, să pîrlește, să prăjește ca caracuda în tigaie de amorul cuconișii.

Ileana : Vezi, vorbă tanilie, mătușică !...

Ancuța : Apoi cavaleri, soro, nu glumă... Oameni de salon...

Anghelache : Mă prăjesc, săracul de mine, ca un purcel la cuptor.

Ileana (mătuși-săi) : Vezi, n-a zis curat : porc, și mai delicat : purcel.

Ancuța : Apoi, ce să zici... de, nu sînt plăpămari. Ah, de ce n-am avut și eu norocul tău ?

Petrache : Mă rog, foaia de zestre o aveți aci la îndămînă ?

Ancuța : Indată, d-le, este în sertarul scrinului de dincolo. Cu iertăciune... (*Iese.*)

Anghelache : Ce se potrivește ! Poftiți !

¹ Așa (fr. *comme ça*).

² Plăcere (fr. *plaisir*).

³ Un rînd întreg tăiat (f. 16 r) : și sînt vorba cu pardon pentru ca d-voastră și scris deasupra : *vă tăiem și cavaleri*. Altcineva, mai tîrziu, a adăugat cu cerneală violetă : *cafenișii* (f. 16 v) în loc de *cavaleri*. Am preferat această lecțiune aproximativă, care este mai potrivită ca sens.

⁴ Insurat (format de la fr. *consort* — „soț“).

Cei de sus, afară de Ancuța .

Petrache : Cuconița Ileana cîntă, mi sã pare, prea frumos. Dacă ne-ar face plăcerea...

Ileana : Nu știu dacă în salon se vocează¹. Dar altfel nu mi-ar fi propus.

Anghelache : Stați la îndoială ? Poate n-aveți curaj... Să vo-cem împreună.

Ileana : Ce sã potrivește... Voi vocea, di ce nu ?²

Ce tot fugi, iubito,
Ce te-ascunzi de mine,
Cînd tu știi prea bine
Că eu te iubesc ?³

Petrache : D-l are un gherș de minune. Mă, Ciupercescule, ia toarnă și tu unul d-alea de la operă, care l-ai învățat.

Anghelache : Să cînt de la d-nu *Diavolu*⁴, ori de la monșiu *Lucreția*⁵ sau *Constantina*⁶ de la *Norma* ?

Ileana : De care poftiți.

¹ Se cîntă (cu vocea).

² Șters și adăugat deasupra, cu litere latine în ortografia etimologică : *dar voceaș și dv.*

³ Această strofă e ștersă de altcineva și îndreptat :

Anghelache : *Să voceze mai întîi dumnealul.*

De altfel, în ms. 2969, aria continuă cu versurile :

*Viața și plăcerea toate pentru tine
Sînt niște principe ce te otrăvesc.
— Îți aduc aminte cu cîtă căldură,
Cu cîtă plăcere te îmbrățișam ?
Și cu toate astea îmi plătiși cu ură
Și găsîl în tine ce nu mai credeam.*

Scena continuă :

Elena : *D-lor socotesc că a venit rîndul d-voastră. Binevoiți a ne arăta și vreunul euro-pienesc. (f. 206 v.).*

⁴ *Roberto Diavolul*, operă de G. Meyerbeer.

⁵ *Lucreția Borgia*, operă de G. Donizetti.

⁶ Cavatina.

Petrache : Cîntă p-ăla de la Teatru romînesc, care-l cîntă Cuconaşul la *Cîrlani* ¹.

Ileana : Vai de mine! La *Cîrlani*? Dar ce fel, este erghelie acolo?

Petrache : O, nu! Da cum, Doamne sfinte... Este o parastiseală ce o numesc așa: *Doi cîrlani*.

Ileana : Așa?...

Anghelache :

De cu ziua pînă seara
Etc., etc., etc. ²

Ileana : Infricoșat! De minune!... Și cîntă acolo așa de frumos?

Anghelache : Ba bine că nu. Eu eram să mă fac actor, și nu m-a lăsat d-lui.

Ancuța (din culise): Ileano! Ileano! Ia vino încoace puțin!
Vino mai degrabă!...

Ileana : D-lor, monșerilor, mă iertați. Viu îndată. Pînă atunci cîntați cu chitara să nu vă fie urît.

Petrache : Vai de mine! Pofțiți, pofțiți... Dacă aveți neapărată trebuință...

Ileana (iese.)

SCENA a III-a
Anghelache, Petrache

Anghelache : Măi, Petrache, tu ești cu dracu. Ar avea haz să

¹ *Doi țărani și cinci cîrlani* de C. Negruzzi.

² Ms. 2969 redă aria în întregime; ea face parte, cu unele modificări și omisiuni, din vodevilul *Doi țărani și cinci cîrlani* de C. Negruzzi.

*De cu ziua pînă seară
Dascălu mă cicălește,
Cu latina și greceasca
Capul meu mi-l prăpădește.
El tot spune, spune, spune,
Dirdăiește cît de mult,
El tot spune slute, bune,
Iar eu casc și nu-l ascult.
De mi-ai fi tu dascăliță,
Ai vedea cum m-aș sill,
De mine-ai fi mulțămită
Și-n curînd m-aș procopsi.
Ți-aș spune, spune, spune,
Rezemat de al tău sîn,
Ți-aș tot spune, spune, spune,
Lecțiile prin suspin.*

mă-nzor cu nepoata plăpămarului. Te-nchină să vedem ce zestre are.

Petrache : Pînă la zestre, ia s-o cam tulim după aici, că mi să bate ochiul stîng.

Anghelache : Ba să zici, că și mie îmi țiuie urechile.

Petrache : Să nu ni să facă vrun furluz prin păr, ca mai dă-unăzi la Dobroteasa, cînd ne făcură scăpați... Ș-acolo tot plăpămari era. Ei, bată-i Dumnezeu, dau cu 30 de pumni o dată, că au cîte cincisprezece și douăzeci de calfe, tot unu și unul. Se joacă cu omul ca cu mingea. Aidi să ple-căm franțuzește.

Anghelache : Măre, curaj ! Unde o ieși, să iasă. Mie-mi miroase a zestre.

SCENA a IV-a

Cei dinainte, Pencu și calfele

Pencu : Mă, se ducea dracului tîrgu, de zăbovea tulumbele încă 10 minute. Slavă Domnului, scăparăm și de asta !

Arie

Aideți, copii, la lucru
Cu inima iar plină !
Aideți, cu hărnicie,
Cu poftă să lucrăm !
La lucru dar, la lucru,
Că munca este bună ;
Ne-aduce veselie,
Cu dînsa cîștigăm.

Pencu : Da' bine, ce dracu ne făcură femeile p-aici ? Unde pu-seră lucru nostru ? (*Intorcîndu-se, zărește pe cei 2 cavaleri care, pînă atunci, de la intrarea noului personaj, să gră-mădiră cam după canapea, și din cînd în cînd cătau prilej de a fugi.*) Dar bine, d-nii nu sînt ceva mușterii pesemne ? (*Către dînșii.*) D-nii au ceva să poruncească ?

Petrache : Deocamdată nimic. Cucoanele poate să vă spuie mai bine ce căutăm.

Pencu : Care cucoane ?

Anghelache : Cucoanele d-tale.

¹ Șters și corectat : *Cu toții să lucrăm.*

Pencu : Jupîneasa mea, vrei să zici, d-le ? Aci cucoane nu sînt.
Cucoanile sînt femeile mărilor boieri, iar nu ale plăpămarilor.

Arie no. 16

Pencu nu mai este
Cel de mai-nainte.
Pencu dovedește
Că a prins la minte.

Scumpa lui soție
E plăpămăreasă.
Trebui, dar, să fie
Mîndră jupîneasă.

Dacă vrea cucoană
Ca să se numească,
Ii voi da o goană
Ca să pomenească.

Pencu nu mai este
Cel de mai-nainte.
Vă făgăduiește
Că a prins la minte.

Așa, domnilor sau cuconașilor. Pencu plăpămarul au ascultat astăzi o poveste de la calfa sa și Pencu plăpămaru schimbă¹ traiul. Cu pălăria nevestii o s-aprinză soba. Și penele o să le dăruiască la Irod-Impărat de la Vicleim.

Anghelache : Așa precum zice d-lui, fiecare să-și cunoască lungul nasului.

Petrache (*încet*) : Taci, ticălosule ! (*Tare.*) D-le Pencule...

Pencu : Jupîn Pencu... Sînt meseriași.

Petrache : Fie și așa. Noi am venit...

SCENA a V-a

Cei de sus, Ancuța și Ileana

Ancuța (*intrînd repede, urmată de Ileana*) : Iat-o ! Iat-o ! Ahea am găsit-o în fund. (*Văzînd pe Pencu.*) A !

¹ Indreptat de altă mînă mai tîrziu : *își schimbă*.

Pencu : Ce a ? Ce ai găsit în fund ? Cine sînt d-lor ? Ce cauță la noi ? Că zise să te întreb pe tine.

Ileana : Unchiule !...

Pencu : Taci tu, nu vorbesc cu tine.

Anghelache (*lui Petrache*) : Aide, măi, s-o tulim.

Petrache (*asemenea*) : Ești nebun ? Unde să scapi de atîția modărlani ?

Pencu : Ancuțo, n-auzi tu ? Cu tine vorbesc eu !

Ancuța : Mai domol, mă rog, că nu sîntem la obor. Ia, d-lor sînt niște feciori de boieri din Craiova, care, văzînd pe Ileana la bal, le-a plăcut. Și astăzi veniră s-o ceară în căsătorie.

Pencu : Amîndoi ? Bine, boierilor, așa să-mpețesc flăcăii pe la d-voastră ?

Petrache : Ca să ceară cineva o femeie, gîndesc că nu trebuie să puie pețitoare ca în vremea tătarilor. Acum nu mai e la modă...

Pencu : Fir-ar a dracului moda, să fie, care dă drept tuturor papugiilor¹ după uliță să intre netam-nesam în casele creștinilor și să le ceară fetile în căsătorie. Ia să vă spun eu, domnișorule, una și bună : nepoata mea are logodnic.

Ileana : Unchiule !

Pencu : Taci, c-apoi... Un om de teapa ei. Și d-voastră să faceți bine să nu mai dați p-aci că, cu toată cuconia care arătați, nu știu cum veți ieși. Acum vă poftesc sănătate și călătorie bună.

Ancuța (*care pîn-atunci s-a stăpînit, eclatează² d-odată*) : Mojicile și țopîrlane ce ești ! De astăzi înainte piine și sare nu mai mîncîci cu mine. Auzi, să-mi faci o asemenea rușine în salon !...

Anghelache } Mă rog, pentru noi să nu se facă vorbă. Noi
Petrache } ne ducem...

Ancuța : Mojicile ! neomenitule ! mergi de trăiește cu vitele la obor, iar nu cu oamenii în salon. Mi-ai mîncat zilile cu mojiciile tale. Ce, m-ai luat să-ți spăl vasele ?... Să-ți scar-măn lînă ?... Sînt cucoană, mă ! Sînt născută ca să fiu cucoană...

¹ Șters și scris deasupra : *derbedeilor*.

² Izbucește (fr. *éclater*).

Pencu (*repezindu-se către dînsa*) : Au ! Te coconesc eu acum...

Ileana : Unchiule, pentru D-zeu, iar ca alaltăieri ?

Petrache : Chir Pencule ! Rușine... Vai de mine !

Pencu : Ia nu vă amestecați, mă rog, și căutați-vă de drum. ¹

¹ In ms. 2969, scena continuă prin :

Aria no. 15

Petrache

*Ne ducem, iată,
Dar mi se pare
Că astă dată
Prin întîmplare,*

Anghelache

*De ciufululeală
Ne cam scutrăm
Și de trînteală
Ne mîntuirăm.*

Elena

*Ce rușinare,
Ce mojiție,
Ce întîmplare,
Ce nerozie.*

Ancuța

*O, ce turbare,
Ce mojiție,
Salonu-mi pare
Plăpămărle.*

Pencu

*Vă tai acuma
De unghișioară,
Vă fac o glumă
Cu frînghioara.*

Ansamblu

*O, ce turbare,
Ce mojiție,
Salonu-mi pare
Plăpămărle.* } bis

Stoian (*intră în dezordine, ca de la foc*)¹: Aoleo, jupîne, nu mai poci! A, jupîne, cînd ai ști...

Pencu: Dați-i nițică apă, băieți. (*Conversații vorbesc cu damele și corul mai la fund.*)² Da' ce ai pățit, fătul meu?³

Stoian: Să vezi, jupîne. Eu te-am pierdut din ochi și te căutam prin mulțime ca să te gădesc. Focul, știi, să potolise. D-o dată auzii niște țipete ale unei fetișoare ca de 10 ani. Mergeam la dînsa. Ce să vezi? Bietul copil, cu hainile jumătate arse, ținea în mîna o iconiță, și cu mîinile către oameni se ruga cînd de unii, cînd de alții să scape pe mă-sa care o cotropise focul în casă, cînd s-a dus să-și ia copilul din leagăn. Aleo, jupîne, nu poci să spui ce am simțit! O dată mi se-nnegri ră ochii, îmi făcui cruce și năvălii în casă. Ce să vezi? Biata femeie, dedesubtul micului loc, ținea cu toată puterea scîndurile tavanului spre a nu cotropi leagănul.

Toți: Vai, săraca!

Stoian: Jupîne, nu poci să-ți descriu ce am simțit în ceasurile acelea. N-am zis mai mult decît: „Ține-ți bine copilul!... Pune-mi mîna după gît!“ Și D-zeu mi-a dat atîta putere încît am trecut cu dînsa-n brațe, prin limbile de flăcări și norii de fum, pînă la mijlocul maidanului. Am lăsat jos pe biata mumă uimită de bucurie. I-am dat în brațe și pe fetița ce o aștepta și am plecat repede să te gădesc. Jupine, nici în ziua de Paște, cînd mă grijese, n-am mai multă bucurie decît astăzi.

¹ In ms. 2969 aceste indicații regizorale sînt mai ample:

Stoian intră cu mîinile mînjite de negreală și părul ălvoi, cu ilicul ars, pantalonii sfișiați și, obosit, s-aruncă pe un scaun, zicînd.

² In ms. 2969, indicațiile sînt mai ample:

Porunca se execută, Stoian bea, femeile fac o grupă în partea stîngă cu cei doi cavaleri care, la vederea lui Stoian, își întoarse spatele spre dînsul spre a nu fi cunoscuți, fiind o conversație încet cu damele care pare că le cere scuze.

³ Ms. 2969: **Pencu**: Da' ce ai pățit, fătul meu, de ești așa în halul ăsta?

Să vezi o mumă în disperare,
Că strigă, cere la cer scăpare,
Și deodată i se arată
O mîntuire neașteptată.

Aceasta este chiar fericirea,
Aceasta este chiar norocirea,
S-ajuti pe omul cînd pătimește
Și cînd de alții să părăsește.

Să vezi cu lacrimi că-ți mulțamește
Și ca p-un înger că te privește,
Vrea să-ți vorbească, dar o îneacă
Simțirea-i multă și jos să pleacă.

Pencu : Bravo, Stoiene ! Dumnezeu e cu tine ! Poftim, vedeți d-voastră, cuconașilor ? Cînd cereați aicea foaie de zestre, omul ăsta, săracul, s-a aruncat în foc ca să scape o mumă în primejdia de a se arde. Așa, cuconașilor !...

Stoian : Care sînt cuconașii, mă rog ? Ce, avem mosafiri ?

Pencu : Ia, d-lor.

Petrache
Anghelache } Ait, ne-am topit.

Stoian : Ce, de boieri treceți aici, vere ? Aștia sînt slugi, ju-pîne, slugi la boieri. Ia fă-te-mcoace, vere Petrache.

Ancuța
Ileana } Ah !

Ancuța : Apă, că mor !

Ileana : Mătușică !... Săriți ! (*Toți o înconjoară.*)

Pencu : Ba, zău, le dați foaia de zestre ? Ticăloaselor ! Iată unde ați ajuns cu mîndria voastră cea nebunească de a fi cucoane : să adunați la sindrofie papugii¹ după uliță, că sînt îmbrăcați nemțește, că vorbesc cu bonjur și cu buni-oară. Afară crailor !² Afară, că vă scarmăn părul cel pămăduit !... (*Calfele pun mîinile și-i îmbrîncesc afară.*)

Anghelache : Stați, flăcăi ! Stați că ne ducem și noi...

Petrache : Noi sîntem prea cu pardon către d-voastră.

¹ Cuvîntul e șters și a fost adăugat deasupra : *ștregari*.

² Șters și scris deasupra : *agabonților*.

Calfele : Afară ! Afară , papugiilor !

Petrache : Bine era să spălăm putina mai dinainte¹. (*Către cucoana care în toată scena aceasta face grimase comice de leșin și Ileana se ocupă de dinșii.*)

Ancuța : Afară ! Afară , papugiilor.²

Petrache (ieșind) : Cu a vu suhăț, madam... Și cu pardon vă părăsim, dar...

Pencu : Dar vă fac eu să înțelegeți plăpămărește. (*Ii croiește. Ei o rup la fugă zicînd :*) Am înțeles ! Am înțeles !

SCENA a VII-a

Se aranjază încît rămîne scena în două lăsînd femeile d-o parte și ei de alta, iar mijlocul scenei se ocupă de Pencu și Stoian.

Pencu : Ei ! Cucoane jupîneselor ! Vă place salon ? Frumoase sînt astea ? Vă place sindrofiile ? Mai poftiți pene la pălării ?... Preumblări pe șosea, cu birja ?... Baluri și alte care nu sînt de mutra voastră ?

Ancuța : Voi să fiu cucoană ! M-ai înțeles ? Fie și la obor, nu-mi pasă ! Nu voi să fiu jupîneasă... S-a isprăvit !

Arie

Mi-am pus în gînd o dată
Să fiu și eu cucoană,
Și nu mă las nici moartă,
De-oi merge la icoană.³

Nu vroi să-mi zică lumea
Că sînt plăpămăreasă.
Nu vroi să-mi strige-n urmă
Că sînt o jupîneasă.

Obraznic, mojjicane,
De vrei o jupîneasă,
Te du la mitocane
De-ți ia plăpămăreasă.

¹ In ms. 2969 replica continuă : *Madam chel bunioară am luat-o la ceață.*

² Șters și adăugat : *vagabonților.*

³ Adăugat la începutul versului : *Mat bine.*

Stoian : Jupîneasă dragă, nu întărîta pe jupînul.

Ancuța : Taci, obraznicule ! Mojicule !...

Pencu : Lăsați-o în pace, îi știu eu doftoria. Fringhia udă să trăiască. Nu mă turbur. Îi citesc eu molitfa obicinuită... Să vedem de astă dată. Ileano, fă-te încoace la unchiul !

Ileana : Unchiule, să mă ierți de neroziile ce-am făcut pînă acum, cam fără voie-mi.

Pencu : Ți-am zis eu ceva ?

Ileana : Să vezi, unchiule... E dulce numele de cucoană, bată-l pustia ! Sînt frumoase pîrdalnicile de pălării ! Au farmec, unchiule...

Pencu : Ascultă, copilul meu. Ce au fost au trecut. Și tu, ca tî-nără, te-ai luat după alții. Acum este vorba să isprăvim și cu tine, cu Stoian.

Ileana : Unchiule !

Stoian : Jupîne !

Pencu (căt-re Stoian) : Ce, n-o iei ? (*Ilenii.*) Ce, nu îndrăznești ?... Ileana e tî-nără, să-ndreptează lesne și se pune pe casă. (*Ilenii.*) Stoian e bun și iartă neroziile trecute. (*Căt-re amîndoi.*) Dați-mi mîinile !

Ancuța : Ba, mă rog, să-ți cați de plăpămărie, să nu te amesteci la neamul meu. Eu nu-mi dau nepoata după plăpămari.

Pencu : Muiere¹, închină-te că te paște vrun păcat mare astăzi.

Ileana : Mătușică, eu am văzut că noi nu sîntem născute ca să fim cucoane. Nu ne șade bine cuconia, și de aceea am hotărît să iau pe Stoian, care are o inimă așa de bună și pe care îl cunosc din copilărie...

Pencu : Bravo, copilul meu !...

Stoian : Dragă Ileano, eu pălării și saloane nu-ți făgăduiesc. Dar în locul lor, îmbeșugare și fericire casnică.

Ancuța (apropiîndu-se de Ileana, îi zice încet) : Nu este așa că-l iei numai ca să-l trimeți la balamuc ?

Ileana : O, nu, dragă mătușică. Îl iau că-mi place, că e cinstit și de teapa mea.

Ancuța : Du-te, mojico și ticăloaso ce ești ! Mă miram eu ! Păcat de ce am cheltuit să te învăț pricopseală și franțozească ! Adevărat să zice că nici din talpă cerc de bute, nici din mojic om de frunte.

¹ Șters și scris deasupra : *femele*.

Pencu : Lăsați-o pe dînsa. Eu îi sînt popa. O dau eu pe brazdă.
Iar voi, copiii mei, să vă gătiți duminică, că dacă o vrea
D-zeu, să facem nunta.

Stoian (*sărutîndu-i mina*) : Dumnezeu să ne ajute, jupîne!

Ancuța : Ah, crăp! Mă duc!... Mă duc că-mi vine dambla...
(*Vrea să iasă.*)

Ileana : Mătușico! Mătușico!

Pencu : Lăsați-o, v-am mai spus. Iar voi, feții mei, cît ați trăi să
țineți minte astă zicătoare : să nu ne întîndem mai mult de-
cît ne este plapăma, că degerăm.

Arie

Cine teapa nu-și păzește
Foarte lesne mofluzește ;
Cine starea nu-și măsoară
Poate cerșetor să moară.

Să trăim înțelepțește,
Să muncim negustorește,
Ca să nu pățim ca Stancu
Ce muri năuc, săracu.

S-au umflat o broască-odată,
Pe un bou ca să ajungă.
Dar plesni, sărmana-ndată,
După o trudire lungă.

Ca să nu pățim ca dînsa,
Să păstrăm această zisă :
Să ne măsurăm plăcerea
Numai cît ne e puterea.¹

Corul

Ca să nu pățim ca dînsa
Etc. — Etc. — Etc.

(*Cortina cade.*)

¹ In ms. 2969, ultimele două versuri sînt :

*Să ne măsurăm puterea
Numai cît ne e averea.*

•

DOI COȚCARI
SAU
PĂZIȚI-VĂ DE RĂI CA DE FOC

Comedie într-un act

1849

•

•